

Milan Vincetič

Boris A. Novak: *MOM: Mala Osebna Mitologija.*

Ljubljana: Cankarjeva založba (zbirka Poezija), 2007.

“Od tebe sem podedoval talent za zrak, moj dedek: / izumljam forme in lovim metuljaste besede,” je zapisal Boris A. Novak v uvodni pesmi, prvem zamirajočem sonetu z zgovornim naslovom *Moj ded Anton Novak, Tausendkünstler*, pesmi, ki začinja beograjsko-mariborsko genealogijo “*theatruma Novacoruma*”, ki ga je pesnik izpisal v mnogostišjih “iz zarobja spomina, izza svetlobnega obzorja” (Milan Dekleva), ki povreva iz “testamenta, ki je skrinja smrti s pesemsko verigo”. Pesnik nam torej iz samo njemu znanih osebnih anekdot ter ohranjenih podob slika potrete svojih prednikov, od deda tisočmojstra Anteja do kraljevega letalskega majorja Jerolima A. Novaka, “čudežnega preživetja Mare Tschepittsch v koncentracijskem taborišču Ravensbrück” in zanj hudo travmatičnih smrti staršev: očeta Anteja Novaka, komandanta Prvega bataljona Kočevskega odreda, ter matere, katere “slovnica ne pozna preteklika, / (zgolj) le še drhtenje vsenavzočega sedanjika, / ki kakor črna luknja srca vse”. Seveda skupaj s pesnikom, ki, večš (pre)mnogih “oblik sveta”, predvsem sonetov, ki da so “forma srca”, upesnjuje svojo samoto, iz katere se pritikajo zgod(b)e iz preteklosti skozi raster ohranjenih predmetov, kot so srebrna žepna ura Lea Novaka, materin topaz, dedovi metulji, ki so na pogrebu zafrfotali iz šatulje, očetove signalne rakete, številne fotografije, zapiski ali konec koncev “cunjologija” njegove babice, ki kaže na meščanski značaj Novakove rodovine.

Pesnik Boris A. Novak je torej čuječ in tudi kritičen potovalec skozi plasti (ne)krvave minulosti (Vprašanja za Frica Novaka), ki so jih zaznamovali odhodi in nenadni vnovični priklici prednikov, ki ga obiskujejo tako v času “tihih vojn” (Tihe vojne, Grozopis) kot v srhljivo idiličnem vrabčjem Žefkejevem svetu. “Zmeraj nekdo drhteč odhaja, s strašno zimo v telesu. / Zmeraj nekdo ostaja, zavit v plašč spominov in poljubov, / v plašč dišanja in dotikov, v samo samcato izgubo ...” je pomenljivo in

jedko zapisal pesnik, medtem ko je listal in brskal po družinskem albumu / miljeju, v katerem so zapisane sicer (za svet) marginalne, v svojem jedru pa obče "skrivnosti življenja", ki da se skriva v zaprtem sefu v dnevni sobi tete Mare, sefu, "ki nas je privlačil kot vrtoglav prepad, / kozmična luknja, srh in strah, skrivnost in slast! ..."

Otroštvo, ki ga je pesnik preživel v Beogradu, se mu torej oglašča skozi kalejdoskop pokojnikov, ki se mu rišejo v odraslih, a še vedno otroških očeh. In prav te pesmi, v katerih nam niza pisano galerijo usod že rajnih sorodnikov (teta Nadžida, že omenjeni letalski major Jerolim A. Novak, ki je končal zaradi nespuščenih železniških zapornic, Rudolf N., "najmanj tipični Novak", ki je preminil za tifusom v nekem sibirskem zaselku, že omenjeni Leo Novak, partizan Maks Čepič - Iztok, upokojeni kapetan Anton Novak, bratranec Mirko, ki mu razkriva "resnico zgodovine" ...), imajo posebno atmosfero in patino. Kot pač stare, porjavele, tudi retuširane fotografije. Poleg vsega pa je Boris. A. Novak v teh pesmih tudi "zgodbal", svoje portretirance nam predstavlja v luči po večini trpkih pripetljajev (Kronanje nesojenega kralja), to pa samo napeljuje k temu, da ima pesnik Boris A. Novak, če bi se za to odločil, veliko hvaležnega gradiva za romaneskno rodbinsko pripoved, že vnaprej obarvano z odtenki (magičnega) realizma.

A Boris A. Novak je predvsem pesnik, na pesem se tudi zareka, kajti, kot sam pravi v uvodni hvalnici poeziji z naslovom O, velikodušna, je "pesem edina vidna sled, / edina zanesljiva, živa priča, / da so bili, da so in da bodo". Še več, konec te pesmi se prelije v nesalonski poklon poeziji, kajti "Pesem, zato sem ti na smrt hvaležen. / Jaz, ki sem nič, ki sem neskončno bežen, // zdaj trajam, ker daš govoriti lepim dušam / vseh, ki jih ni več ... Kako si velikodušna!" Torej posoda z "veliko dušo", če smem pesnika banalno parafrazirati, posoda, ki jo je v zadnji pesmi z naslovom MOM: Legenda, okrasil z akrostihom, zadnji štirje verzi, ki jih je tudi treba navesti, pa pomenljivo ilustrirajo "koncept" te knjige: "Galerija slik prednikov je moja slika. / Isti in drug, usodo goljufam z magijo // Jezika. Po vsej tej grozi sem lahko le pesnik. // Alba je zate, Mo. Pôjem, skrušen od ljubezni ..."

Iz zbirke zadiši po treh ljubeznih: do umrlih prednikov/(ne)živih prijateljev, do drage Mo, ki ji je že prej "posvetil" svojo do zdaj, seveda po mojem, najboljšo zbirko Alba (1999), ter za poezijo, ki jo samotno, a z užitkom ustvarja za "pajčevinastimi vrati", medtem ko "drugi živijo, on pa krade od življenja". Še več: v drugem brisanem sonetu Za pajčevinastimi vrati je kot svoj ustvarjalni moto zapisal te verze: "Ničesar ne razumem, če ne zapišem. / Če ne zapišem, se svet izbriše. / Vsak moj ljubezenski

dotik je plen besed. // Napisal sem zelo lepe pesmi. // Tako lepe, da sem popivnal slednjo sled ljubezni. // Vse, kar ostane, je stih, okus pepela v ustih”. Za pesnika je torej večnost in lepota poezija neminljiv imperativ ter ideal, ljubezen, pa naj bo erotično čutna (Lepa zate, Ljubosumna pižama ...) ali samo “naklonjenost živim bitjem in rečem”, pa stalno človekovo bistvo ali podrastje, iz katerega poženejo ali jalovi potaknjenci ali mogočni kruhovci. Prav zato je omenjena pesniška zbirka Borisa A. Novaka, ki je bila lani tudi med nominiranimi za Veronikino nagrado, eno samo slavo(s)pevje (ne)minljivi ljubezni, pokropljeni z grenkobo minevajočega časa ter pesnikove/ustvarjalne samote, ki je še najbliže molku, kakor ga umerja stričeva srebrna ura. Končni pesnikov “intimni pogovor z Dantejem”, ki naj bi izzvenel kot “kritika slovesa v večnosti”, tako preglasi vabljeni in odrešujoči tanatos z vzklikom po ljubezni, ki boli tako od doživetega kot od pričakovanja. Kot bajeslovno Hipermnestro, “njegovo dobro mater”, ki ji v Hadu ni treba pretakati vode brez konca in kraja, zato pa tu, tako kot pesnik, drzno pogleduje v tolmane, v katerih se na tihem dnu vrtinčijo “zadnji smehljaji” preminulega očeta, “mizarja usode”, in matere, “ki ji dolguje mnogo več”; prav onadva sta žlahtno osenčila to poezijo s svojo pribežno navzočnostjo, zaradi katere ostaja ta knjiga več kot le boleče upesnjen spomin, ki se že od daleč izmika “izumljenim formam ujetih metuljastih besed”. Zares.